

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מבוא לאסתטיקה: חשיבה ביקורתית בראי האמנות בעידן המודרני -
5418

תאריך עדכון אחרון 05-07-2016

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: תולדות האמנות

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר גל ונטורה

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: gal.ventura@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום א, 11-12, בתאום מראש

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק בשאלות המפתח למתודה של ההיסטוריה של האמנות: מהי אמנות ומהו תפקידה, מהו יופי ומה הקשר בין יופי ובין יצירת האמנות למן הקלאסיקה, תקופת הנאורות, המודרניזם ועד השיח העכשווי. לצורך הבנת ההבדל בין מושג היפה בתקופה העתיקה לעומת התקופה המודרנית נבדוק כיצד בא לידי ביטוי מושג היופי באמנות המימטית לעומת ייצוגו באמנות המופשטת, ומהו תפקיד הסובייקט בביסוס התחום האסתטי ותוצריו. כמו כן יבדק היחס שבין האסתטיקה ובין משפט הטעם כפי שהוא משתקף ממנגנונים חברתיים, פוליטיים ומגדריים. לשם כך ידונו מספר נושאים מרכזיים: נפתח בסוגיית האמנות כמימזיס המאפיינת גישות קלאסיות וקלאסיציסטיות ששלטו במחשבה המערבית עד הרומנטיקה. לאחר מכן נדון במחשבה הרומנטית על האמנות באמצעות קאנט, אשר ראה בייצור האמנות ובצריכתה פעולות החורגות מהתבונה. הנושא הבא יבחן גישות אמוטיביות לאמנות באמצעות דיון בגישתם של פרויד ושל טולסטוי. נסיים בגישות המדגישות את חשיבותו של הצופה ושל הממסד ביחס לאמנות, תוך דיון בגישות מרקסיסטיות, נאו-מרקסיסטיות, פמיניסטיות ופוסט קולוניאליסטיות לנושא זה. בתוך כך תיחשף התנועה בין ארבעת עמודי התווך המכוננים את המחשבה האסתטית: היוצר, היצירה, הצופה והמציאות.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס היא לספק לסטודנטים הצגה של סוגיות מרכזיות באסתטיקה מודרנית, במטרה לפתח דרכי כתיבה, קריאה ומחקר של אמנות חזותית.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בתום הקורס, סטודנטים ירכשו ידע והבנה של התאוריות המרכזיות באסתטיקה מודרנית, לצד יישום תיאוריות על חקר יצירות אמנות.

דרישות נוכחות (%) :
100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות ודיון קבוצתי פעיל

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- אסתטיקה כתחום פילוסופי: תיאור השאלות המרכזיות
- הגישה הקוגניטיבית - האמנות כמימזיס: תפיסות קלאסיציסטיות של האמנות
- האמנות כחוויה אסתטית: גישות סובייקטיביות לאמנות - הגאון והטעם
- הגישה האמוטיבית - האמנות כביטוי רגשי
- אמנות ו ממסד
- פמיניזם, תיאוריה קווירית ואמנות
- פוסט קולוניאליזם ואמנות

חומר חובה לקריאה:

- אפלטון. כתבי אפלטון: המדינה י' (תרגום: י. ליבס), ירושלים, 1979, כרך ב', עמ' 537-558.
- אריסטו. פואטיקה (תרגום: יואב רינון). ירושלים, 2003, עמ' 17-30.
- ברינקר, מנחם. אסתטיקה כתורת הביקורת. תל-אביב, 1982, עמ' 36-42.
- דידרו, דני. כתבים אסתטיים, ירושלים, 2005, עמ' 50-56, 191-194, 197-203.
- יום, דוד. על אמת-המידה של הטעם. תל-אביב, 1984, עמ' 7-34.
- קאנט, עמנואל. ביקורת כח השיפוט. ירושלים, 1984, עמ' 37-90, 122-136.
- פרויד, זיגמונד. מעשה היצירה בראי הפסיכואנליזה (תרגום: אריה בר). תל-אביב, 1997, עמ' 1-8.
- Tolstoy, Leo. "What is Art?," in W. E. Kennick. *Art and Philosophy: Reading in Aesthetics*. New York, 1964, pp. 7-18.
- בנימין, ולטר. יצירת האמנות בעידן השעתוק הטכני. תל-אביב, 1983.
- אדורנו, תיאודור ו. ומקס הורקהיימר. "תעשיית תרבות: נאורות כהונאת-ההמונים," אסכולת פרנקפורט: מבחר (תרגום: דוד ארן). תל-אביב, תשמ"ג, עמ' 158-198.
- בארת, רולאן. מות המחבר; פוקו, מישל. מהו מחבר? (תרגום: דרור משעני). תל אביב, 2005. עמ' 18-7.
- Danto, Arthur. "The Artworld," in Margolis, J. (ed.). *Philosophy Looks at the Arts*. Philadelphia, 1987, pp. 154-167.
- Dickie, George. "The New Institutional theory of Art," in Alex Neill and Aaron Ridley (eds.). *The Philosophy of Art*. Boston, 1995, pp. 213-223.
- Bourdieu, Pierre, Alain Dardel and Dominique Schnapper. *The Love of Art: European Art Museums and Their Public*. Stanford, 1990, pp. 14-36, 108-113.
- צוקרמן, משה. "חרושת התרבות," פרקים בסוציולוגיה של האמנות. תל-אביב, 1996, עמ' 68-58.
- נוכלין, לינדה. "למה לא היו אמניות גדולות?", המדרשה, גיליון 10, עמ' 23-51.
- ברגר, ג'ון. "דרכי ראייה," מוזה, גיליון 5, עמ' 40-48. (פריט זה מהווה תמצות של הספר: Berger, John. *Ways of Seeing*. London, 1975).
- לורה מאלווי, "עונג חזותי וקולנוע נרטיבי," ללמוד פמיניזם: מקראה, האגודה הישראלית ללימודים פמיניסטיים ולחקר המגדר, תל-אביב: הקיבוץ המאוחד, 2006, עמ' 118-133.
- באטלר, ג'ודית. "גופים נחשבים," ללמוד פמיניזם: מקראה. תל-אביב, 2006, עמ' 445-475.
- סעיד, אדוארד. אוריינטליזם. תל-אביב, 1995 [1978], עמ' 11-32.
- מוהנטי, צ'נדרה טלפדה. "תחת עיניים מערביות: הגות פמיניסטית ושיחים קולוניאליים," ללמוד פמיניזם: מקראה. תל-אביב, 2006, עמ' 415-442.

חומר לקריאה נוספת:

- אדורנו, תיאודור. "התיאוריה האסתטית," תיאוריה וביקורת 2, קיץ 1992.
- אדורנו, תיאודור ומקס הורקהיימר. "ביקורת תרבות והחברה." אסכולת פרנקפורט: מבחר (תרגום: דוד ארן). תל-אביב, תשמ"ג, עמ' 141-157.
- איגלטון, טרי. אידיאולוגיה: מבוא (תרגום: אורן מוקד). תל-אביב, 2006.
- אלתוסר, לואי. על האידיאולוגיה (תרגום: אריאלה אזולאי). תל-אביב, 2003.
- אקו, אומברטו. תולדות היופי (תרגום מאיטלקית: אריה אוריאל). תל-אביב: כנרת זמורה-ביתן, 2010.
- אריאלי-הורוביץ, דנה. אמנות ורודנות: אוונגרד ואמנות מגויסת במשטרים טוטליטריים, תל-אביב,

2008.

- באטלר, ג'ודית. "צרות של מגדר", מכאן, מס' 2, 2001, עמ' 219-202.
- בארת, רולאן. מות המחבר (תרגום: דרור משעני). תל אביב, 2005.
- בארת, רולאן. מחשבות על הצילום (תרגום: דוד ניב). ירושלים, 1988.
- בארת, רולאן. יסודות בסמיוולוגיה (תרגום: אבנר להב). תל אביב, 2006.
- בודריאר, ז'אן. סימולקרות וסימולציה [1981] (תרגום: אריאלה אזולאי). תל אביב, 2007.
- בורדייה, פייר. השליטה הגברית (תרגום: אבנר להב). תל אביב, 2007.
- בורדייה, פייר. על הטלוויזיה (תרגום: נרי גבריאלי-סבניה). תל אביב, 2008.
- בנימין, ולטר. יצירת האמנות בעידן השעתוק הטכני. תל אביב, 1983.
- בנימין, ולטר. היסטוריה קטנה של הצילום. תל אביב, 2004.
- ברניקר, מנחם. אסתטיקה כתורת הביקורת. תל אביב, 1988.
- ברניקר, מנחם. סובב ספרות. ירושלים, 2000.
- ברקן, אלעזר. פרימיטיביזם: אידיאולוגיה ותשוקה בתרבות המודרנית. ירושלים, 2001.
- גומבריק, ארנסט. אמנות ואשליה: הפסיכולוגיה של הייצוג התמונתי (תרגום: דפנה לוי). ירושלים, 1985.
- גומבריק, ארנסט. סוס-עץ או שורשי הצורה האמנותית (תרגום: ברוריה בן ברוך). תל אביב, 1983.
- גור-זאב, אילן. אסכולת פרנקפורט וההיסטוריה של הפסימיזם. תל אביב, 1996, עמודים 61-87.
- גרמשי, אנטוניו. על ההגמוניה: מבחר מתוך 'מחברות הכלא' (תרגום: אלון אלטרס). תל אביב, 2004.
- ג'יימסון, פרדריק. הלא-מודע הפוליטי: על פרשנות הטקסט הספרותי כמעשה חברתי סימבולי (תרגום: חנה סוקר-שווגר). תל אביב, 2004.
- ג'יימסון, פרדריק. פוסטמודרניזם (תרגום: עדי גינצבורג-הירש). תל אביב, 2003.
- דידרו, דניס. כתבים אסתטיים. ירושלים, 2005.
- דה בובאר, סימון דה. המין השני, כרך ראשון: העובדות והמיתוסים. תל אביב, 2001.
- דרידה, ז'ק. בית-המרקחת של אפלטון (תרגום: משה רון). תל אביב, 2002.
- היידגר, מרטין. מקורו של מעשה האמנות (תרגום: שלמה צמח). ירושלים, 1968.
- הנפלינג, אוסוולד (עורך). אסתטיקה: מבוא פילוסופי. תל אביב, 1999.
- ווד, אלן. עמנואל קאנט (תרגום: דבי אילון). תל אביב, 2005.
- ויטגנשטיין, לודוויג. פרקים באסתטיקה (תרגום: דפנה לוי ועדי צמח). תל אביב, 1987.
- יאנג, רוברט. פוסט-קולוניאליזם: מבוא (תרגום: תמי אילון-אורטל). תל אביב, 2008.
- יום, דוד. על אמת המידה של הטעם (תרגום: מירי קרסין). תל אביב, 1984.
- לורנד, רות. היופי בראי הפילוסופיה. חיפה: אוניברסיטת חיפה, 2007.
- לורנד, רות. על טבעה של האמנות. תל אביב, 1991.
- לפבר, אנרי. מרקסיזם (תרגום: עירן דורפמן). תל אביב, 2005.
- מוזס, סטפן. ולטר בנימין ורוח המודרניות. תל אביב, 2003.
- מוקאז'ובסקי, יאן. טעמים, פונקציה, נורמה וערך אסתטיים. תל אביב (הקיבוץ המאוחד), 1983.
- מריון, ז'אן-לוק. על העודפות: עיונים בתורת הרוויות (תרגום: סמדר בוסתן). תל אביב, 2007.
- מרלו-פונטי, מוריס. העין והרוח. רסלינג, תל אביב, 2004.
- מרקס, קארל ופרידריך אנגלס. על אמנות וספרות. מרחביה, 1951.
- נוריס, כריסטופר. דקונסטרוקציה: להלכה ולמעשה (תרגום: צבי מרמלשטיין). תל אביב, 1988.
- ניטשה, פרידריך. הולדתה של הטרגדיה (תרגום: ישראל אלדד). ירושלים, 1969, עמ' 19-95.
- סטורוק, מוריס. סטרוקטורליזם (תרגום: דבי אילון). תל אביב, 2007.
- פוקו, מישל. הארכיאולוגיה של הידע (תרגום: אבנר להב). תל אביב, 2005.
- פימנטל, דרור. אסתטיקה. ירושלים: מוסד ביאליק, 2004.
- פרויד, זיגמונד. מעשה היצירה בראי הפסיכואנליזה ומסות אחרות. תל אביב, 1997.
- צוקרמן, משה. פרקים בסוציולוגיה של האמנות. תל אביב, 1996.
- צור, ראובן. עיונים ברוחק האסתטי. תל אביב, 1971.

- צמח, עדי. מבוא לאסתטיקה. תל-אביב, 1976.
- קאנט, עמנואל. ביקורת כוח השיפוט (תרגום: שמואל הוגו ברגמן ונתן רוטנשטרייך). ירושלים, 1984.
- קולקה, תומס. על קיטש ואמנות (תרגום: ענת ויסמן). ירושלים, 2001.
- קרוצ'ה, בנדטו. מדריך לאסתטיקה (תרגום: גאיו שילוני). תל-אביב, 1983.
- קרייטלר, הנס ושולמית קרייטלר. פסיכולוגיה של האמנויות (תרגום: מרים רון-בכר). תל-אביב, 1980.
- רנסייר, ז'אק. חלוקת החושי האסתטי והפוליטי (תרגום: שי רוז'נסקי). תל-אביב, 2008.
- Beardsley, Monroe. *Aesthetics: Problems in the Philosophy of Criticism*. New York, 1958.
- Bell, Clive. "The Aesthetic Hypothesis," in W. E. Kennick (ed.). *Art and Philosophy*. New York, 1979, pp. 33-46.
- Bullough, Edward. "Psychical Distance as a Factor in Art and an Aesthetic Principle," in W. E. Kennick (ed.). *Art and Philosophy*. New York, 1979, pp. 534-551.
- Bourdieu, Pierre, Alain Dardel and Dominique Schnapper. *The Love of Art: European Art Museums and Their Public*. Stanford, 1990.
- Carroll, N. *Philosophy of Art: A Contemporary Introduction*. London, 1999.
- Danto, Arthur. "The Artworld," in Alex Neill and Aaron Ridley (eds.). *The Philosophy of Art*. Boston, 1995, pp. 201-212.
- Dickie, George and R.J. Sclafani (eds.). *Aesthetics: a Critical Anthology*. New York, 1977.
- Dickie, George. "The Myth of the Aesthetic Attitude," in J. Margolis (ed.), *Philosophy Looks at the Arts*, Philadelphia, 1987, pp. 100-116.
- Goodman, Nelson. "When is Art?," *Ways of Worldmaking*. Indianapolis, 1978, Chapter 4.
- Goodman, Nelson. *Languages of Art*. Indianapolis. 1976, Chapter 6.
- Gouma-Peterson, Thalia and Patricia Mathews, "The Feminist Critique of Art History," *The Art Bulletin* 69, no. 3 (Sep., 1987): 326-357.
- Greenberg, Clement. "Modernist Painting," in Alex Neill and Aaron Ridley (eds.). *The Philosophy of Art*. Boston, 1995, pp. 110-116.
- Hospers, J. (ed.). *Introductory Readings in Aesthetics*. New York, 1969.
- Karen-Edis Barzman, "Beyond the Canon: Feminists, Postmodernism, and the History of Art," *The Journal of Aesthetics and Art Criticism* 52, no. 3 (Summer, 1994): 327-339.
- Kennick, W. E. *Art and Philosophy*. New York, 1979.
- Kocur, Zoya and Simon Leung. *Theory in Contemporary Art Since 1945*. Malden, Massachusetts, 2005.
- Levinson, J. (ed.). *The Oxford Handbook of Aesthetics*. Oxford, 2003.
- Lorand, Ruth. *Aesthetic Order*. London, 2000.
- Margolis, J. (ed.). *Philosophy Looks at the Arts*. Philadelphia, 1987.
- McLuhan, Marshal and Quentin Fiore. *The Medium is the Message: An Inventory of effects*. San-Francisco, 1967.
- Neill, Alex and Aaron Ridley (eds.). *The Philosophy of Art*. Boston, 1995.
- Nochlin, Linda. "Why Have there been no Great Women Artists?" in *Women, Art and Power and other essays*, London, 1988, pp. 147-158.
- Sontag, Susan. "Against Interpretation," in Alex Neill and Aaron Ridley (eds.). *The*

Philosophy of Art. Boston, 1995, pp. 457-465.
Tolstoy, Leo. What is Art? (trans. Almyer Maude). Indianapolis, 1960 [1896].
Wallis, Brian (ed.). Art after Modernism: Rethinking Representation. New York, 1999.
Zemach, E. Real Beauty. Penn State University Press, 1997.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 10 %
הגשת עבודה 90 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: